

Καπιταλισμός και Οικολογία

Ορθοδοξία / Εκκλησία και Φυσικό Περιβάλλον / Περιβάλλον - Οικολογία

Τιμόθεος Παπασταύρου, Θεολόγος

Με την πάροδο του χρόνου γίνεται έκδηλο, πως οι σχέσεις του καπιταλισμού με την οικολογία βρίσκονται σε μια ατέρμονη σύγκρουση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως ο καπιταλισμός είναι ένα οικονομικό σύστημα παραγωγής και ανταλλαγής, το οποίο χαρακτηρίζεται από την οικονομία της ελεύθερης επιχείρησης. Στα πλαίσια αυτού του συστήματος, το κεφαλαίο υπερεκμεταλεύεται τους εργάτες και τους φυσικούς πόρους, με σκοπό την επίτευξη ολοένα μεγαλύτερου ποσοστού κέρδους με κάθε κόστος[44].

Αρκετοί οικολόγοι θεωρούσαν τον καπιταλισμό υπεύθυνο για την οικολογική κρίση, η οποία ταλαιπωρεί τον πλανήτη μας. Η βιολόγος Ρακέλ Κάρσον κάνει αναφορά στα βιβλία της, πως η αιτία των οικολογικών προβλημάτων είναι η υποβάθμιση που δέχεται η φύση από τον άνθρωπο, θεωρώντας την απλά ως εμπόρευμα και αποθήκη φυσικών πόρων[45].

Τα σημαντικότερα όμως προβλήματα στις σχέσεις του καπιταλισμού με την οικολογία αντικατοπτρίζονται μέσω της υπερθέρμανσης του πλανήτη, της καταστροφής του στρώματος του όζοντος, του αφανισμού των τροπικών δασών, των αλιευτικών καταχρήσεων, της δραματικά αυξανόμενης τοξικότητας του περιβάλλοντος και της τροφής μας και τέλος μέσω της ραγδαίας αύξησης του πληθυσμού. Αυτές είναι ορισμένες από τις ποικιλόμορφες και πολυδιάστατες συνέπειες αυτής της σχέσης. Αυτές οι συνέπειες έχουν ως άμεσο αντίκτυπο στον άνθρωπο σοβαρά προβλήματα υγείας όπως, αναπνευστικά, πιθανότητα εκδήλωσης καρκίνου και την αύξηση του ποσοστού άγχους.

Αναλυτικότερα την περίοδο 1830 έως και το 1870 η εξάντληση του εδάφους λόγω έλλειψης θρεπτικών συστατικών από την συνεχόμενη χρήση ήταν η σημαντικότερη οικολογική ανησυχία των καπιταλιστικών κοινωνιών. Για την καταπολέμηση αυτού του προβλήματος, η λύση ήταν η χρήση περισσότερων χημικών λιπασμάτων τα οποία αρχικά βοήθησαν στην μείωση του, αλλά στην συνέχεια προκάλεσαν σοβαρές περιβαλλοντικές καταστροφές, αφού για την παραγωγή των αζωτούχων λιπασμάτων απαιτείται η χρήση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και για την ενεργοποίηση τους χρειάζεται η διαλύσει τους στο έδαφος, με αποτέλεσμα να ρυπαίνουν τα υπόγεια ύδατα και το υπέδαφος[46].

Αρκετοί οικολόγοι θεωρούν πως οι περιβαλλοντικές καταστροφές οι οποίες έχουν γίνει στον πλανήτη μας είναι μη αναστρέψιμες, αφήνοντας όμως ανοιχτό το ενδεχόμενο πως με την προϋπόθεση μιας ριζικής αλλαγής στην καπιταλιστική

ιδεολογία ίσως η κατάσταση ξεκινήσει σταδιακά να βελτιώνεται, γεγονός το οποίο είναι αρκετά δύσκολο να υλοποιηθεί.

Μέσα σε όλη αυτή την οικολογική αναστάτωση που επικρατεί, οι καπιταλιστικές κοινωνίες προσπαθούν να προωθήσουν για λύση στα περιβαλλοντικά προβλήματα την αλλαγή στάσης της τεχνολογίας προς μια πιο φιλοπεριβαλλοντική κατεύθυνση[47]. Αρχικά, πιστεύουν πως θα πρέπει να μειωθούν οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται για την παράγωγή αγαθών. Δεύτερον, πως πρέπει να γίνεται έλεγχος των εκπομπών καπνού και διοξειδίου του άνθρακα που παράγονται από τα εργοστάσια και τρίτον να βρεθεί τρόπος ώστε να γίνεται χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την ικανοποίηση των βασικών ανθρωπίνων αναγκών.

Εν κατακλείδι το χάσμα ανάμεσα στον καπιταλισμό και την οικολογία φαντάζει αγεφύρωτο και δύσκολα θα βρεθεί μια λύση για την αρμονική και ισορροπημένη συνύπαρξη τους.

Παραπομπές:

Εγκυκλοπαίδεια «ΔΟΜΗ», Τόμος 13, εκδ. Δομή Α.Ε, σελ 302 έως 304.

Τζον Μπέλαμι Φόστερ, Οικολογία και καπιταλισμός, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2005, σελ. 49.

Τζον Μπέλαμι Φόστερ, Ό.π, σελ. 338.

Τζον Μπέλαμι Φόστερ, Ό.π, σελ 189.

<http://bit.ly/2rShv9N>